

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2005. gada 17. februāris)

pēc Eiropas Savienības Padomes lūguma par ierosinājumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvām, kas pārstrādā Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. marta Direktīvu 2000/12/EK par kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu un Padomes 1993. gada 15. marta Direktīvu 93/6/EEK par ieguldījumu sabiedrību un kredītiestāžu kapitāla pietiekamību

(CON/2005/4)

(2005/C 52/10)

1. Eiropas Centrālā banka (ECB) 2004. gada 15. septembrī ir saņēmusi Eiropas Savienības Padomes lūgumu sniegt atzinumu par ierosinājumu divām Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvām⁽¹⁾: pirmā direktīva (turpmāk tekstā - "ierosinātā banku direktīva") pārstrādā Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. marta Direktīvu 2000/12/EK par kredītiestāžu darbības sākšanu un veikšanu⁽²⁾, otrā direktīva (turpmāk tekstā - "ierosinātā kapitāla pietiekamības direktīva") pārstrādā Padomes 1993. gada 15. marta Direktīvu 93/6/EEK par ieguldījumu sabiedrību un kredītiestāžu kapitāla pietiekamību⁽³⁾ (turpmāk tekstā abas kopā - "ierosinātās direktīvas").

2. ECB kompetence sniegt atzinumu ir pamatota Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 105. panta 4. punktā, kas nosaka, ka ar ECB apspriežas par visiem ierosinātiem Kopienas aktiem, kas ir ECB kompetencē. Ierosinātajās direktīvās ir normas, kas ir būtiskas finanšu sistēmas drošībai un stabilitātei. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

3. Ierosinātās direktīvas ir Finanšu pakalpojumu rīcības plāna būtiska sastāvdaļa. To mērķis ir modernizēt pastāvošo kapitāla pietiekamības regulējumu attiecībā uz kredītiestādēm

un ieguldījumu sabiedrībām. Tās nodrošinās to, ka visā Eiropas Savienībā tiek saskaņoti piemērota pārskatītā starptautiski aktīvu banku kapitāla aprēķināšanas un kapitāla noteikumu starptautiskās konverģences sistēma⁽⁴⁾ (turpmāk tekstā - "Bāzele II"), par kuru 2004. gada jūnijā ir vienojusies Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (BBUK) un kuru ir apstiprinājuši G10 valstu centrālo banku un banku uzraudzības iestāžu vadītāji. Jo īpaši ierosinātās direktīvas paredz vairāk aptverošu un uz riskiem orientētu pieeju, kura veicina risku labāku vadību finanšu iestādēs, kas, savukārt, veicinās finanšu stabilitāti, uzticību finanšu iestādēm un patērētāju aizsardzību.

4. Tās agrākajos komentāros⁽⁵⁾ ECB ir atbalstījusi BBUK un Eiropas komisiju to darbā, sagatavojot pārskatītu noteikumu kopumu attiecībā uz kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību kapitāla pietiekamību. ECB atzinīgi novērtē to, ka BBUK ir panākusi vienošanos par Bāzeli II. Tā atzinīgi novērtē arī to, ka Komisija neilgu laiku vēlāk ir sagatavojusi ierosinājumus, kas nodrošinās Bāzeles II saskaņotu un savlaicīgu ieviešanu no starptautiski aktīvo ES banku un ieguldījumu sabiedrību puses, kā arī paplašinās Bāzeles II pieeju attiecībā uz citām ES finanšu iestādēm, ņemot vērā to īpašās iezīmes.

⁽¹⁾ COM(2004) 486 galīgā redakcija, I un II sējums, kā arī *Annexes techniques*.

⁽²⁾ OV L 126, 26.5.2000., 1. lpp (turpmāk tekstā - "Konsolidētā banku direktīva"). Direktīva, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Komisijas Direktīvu 2004/69/EK (OV L 125, 28.4.2004., 44. lpp.).

⁽³⁾ OV L 141, 11.6.1993., 1. lpp (turpmāk tekstā - "Kapitāla pietiekamības direktīva"). Direktīva, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Direktīvu 2004/39/EK (OV L 145, 30.4.2004., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ "Basel Committee on Banking Supervision", *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework, Bank for International Settlements (BIS), June 2004*; piejams BIS interneta lapā.

⁽⁵⁾ Skat. ECB komentārus par BBUK konsultāciju otro apkopojumu 2001. gada 31. maijā, ECB atbildi uz BBUK konsultāciju trešajiem priekšlikumiem 2003. gada augustā un ECB komentārus par Eiropas Komisijas trešo konsultāciju dokumentu par regulētā kapitāla pārskatīšanu (turpmāk tekstā - "trešais konsultāciju dokuments") 2003. gada novembrī; visi dokumenti ir pieejami ECB interneta lapā.

5. ECB ir pārliecināta, ka ierosinātās direktīvas, kad tās tiks pienācīgi transponētas dalībvalstīs, ievērojami stiprinās ES banku sistēmas drošību un stabilitāti, piemērojot pilnveidotus, uz risku orientētus kapitāla noteikumus. Tādēļ ECB uzsver tās kopumā pozitīvo viedokli par ierosinātajām direktīvām. Tomēr, neierobežojot šo vispārīgo viedokli, ECB ir virkne gan vispārīgu, gan specifisku piezīmju saistībā ar ierosinātajām direktīvām un to turpmāko piemērošanu ⁽¹⁾.

Vispārīgas piezīmes

Tiesību akti saskaņotai ieviešanai visā ES

6. ECB vairākkārtēji, jo īpaši ECB Atzinumā CON/2004/7 par ierosināto komiteju struktūras direktīvu ⁽²⁾ (kuras mērķis ir vairākās Kopienas direktīvās ieviest grozījumus, lai "Lamfalusi procedūras" piemērošanu paplašinātu no vērtspapīru sektora uz citiem finanšu sektoriem) ir atbalstījis Starptautiskās uzraudzības grupas ieteikumu 1. līmeņa Kopienas tiesību aktus izmantot tikai pamatprincipiem un, ciktāl tas iespējams, izmantot regulas 2. līmeni. Kā norādīts ECB Atzinuma CON/2004/7 6. punktā, ECB uzskata, ka Starptautiskās uzraudzības grupas ieteikumu ieviešanas rezultātā, 2. līmeņa akti varētu pakāpeniski kļūt par galveno tehnisko noteikumu kopumu, kuru piemēro ES finanšu iestādēm.

7. Arī tās komentāros par trešo konsultāciju dokumentu ECB ieteica Bāzeles II ieviešanas nolūkā ierosināto direktīvu tehniskos pielikumus pieņemt kā 2. līmeņa pasākumus un, ja tas atbilst nepieciešamajam elastīgumam attiecībā uz ieviešanu valstu līmenī, izmantot Kopienas regulas.

8. ECB uzskata, ka Bāzeles II ieviešana piedāvāja tādu vienreizēju iespēju tās kontekstā pārskatīt ES kapitāla prasības, kura netika izmantota. ECB atzīst, ka atbilstoši ierosinātās banku direktīvas 150. panta 1. punktam Komisija tiks pilnvarota saskaņā ar ierosinātās banku direktīvas 151. pantā minēto "komitoloģijas" procedūru pieņemt grozījumus V

⁽¹⁾ Jāatzīmē, ka savā 2004. gada 7. decembra sanāksmē ECOFIN Padome vienojās par vispārīgu viedokli attiecībā uz ierosinātajām direktīvām (tālāk tekstā - "Padomes vispārīgais viedoklis"). Tā lūdza Padomes prezidentūru turpināt kontaktus ar Eiropas parlamenta pārstāvjiem, lai apsvērtu iespēju ierosinātās direktīvas pieņemt pirmajā lasījumā. Padomes vispārīgais viedoklis izskata arī dažus no tiem jautājumiem, kurus ECB norādījis šajā atzinumā. Attiecīgo gadījumos atsauce ir uz Padomes vispārīgo viedokli.

⁽²⁾ ECB 2004. gada 7. februāra Atzinums CON/2004/7 pēc Eiropas Savienības Padomes lūguma par ierosinājumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar kuru groza Padomes Direktīvas 73/239/EEK, 85/611/EEK, 91/675/EEK, 93/6/EEK un 94/19/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/12/EK, 2002/83/EK un 2002/87/EK, lai izveidotu jaunu finanšu pakalpojumu komitejas organizatorisko struktūru (OV C 58, 6.3.2004., 23. lpp.).

līdz XII pielikuma noteikumos, lai ņemtu vērā finanšu tirgu, jo īpaši jaunu finanšu produktu, attīstību vai Kopienas tiesību aktos izklāstīto grāmatvedības standartu vai prasību attīstību.

9. Tomēr, ņemot vērā vienošanos Lamfalusi procesa piemērošanu paplašināt no vērtspapīru sektora uz citiem finanšu sektoriem ⁽³⁾, būtu bijis vēlams ierosinātajās direktīvās ietvert tikai pamatprincipus, kas atspoguļo galvenās politiskās izvēles un būtiskākos jautājumus kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību kapitāla pietiekamības jomā, un tehniskos noteikumus, kas attiecas uz kapitāla pietiekamību, ietvert vienā, tieši piemērojamā 2. līmeņa regulā. Šī pieeja stiprinās vienotu Bāzeles II ieviešanu visā ES, veicinās to, ka dažādās ES valstīs darbojošās finanšu grupas ievēros šos noteikumus, kā arī samazinās izmaksas un veicinās vienlīdzīgu darbības nosacījumus un integrāciju finanšu jomā.

10. Ja ierosinātās direktīvas šajā posmā nevar grozīt saskaņā ar šo pieeju, ECB uzskata, ka iecerēto tiesisko kārtību nedrīkst uzskatīt galīgo rezultātu, bet gan par posmu ilgtermiņa procesā, kura mērķis ir izveidot, kad tas būs iespējams, tieši piemērojamu 2. līmeņa tehnisko noteikumu kopumu attiecībā uz finanšu iestādēm Eiropas Savienībā.

Valstu izvēles iespēju samazināšana

11. Valstu izvēles iespēju samazināšana ir ārkārtīgi nozīmīga, jo tas vienkāršotu reglamentējošos noteikumus, veicinātu uzraudzības prakses konvergenci un sniegtu ieguldījumu vienlīdzīgu darbības nosacījumu nodrošināšanā. ECB atzīst Eiropas banku uzraugu komitejas (CEBS) panākto progresu izvēles iespēju un atbrīvojumu skaita samazināšanā. ECB atbalsta CEBS centienus un mudina turpināt darbu šajā jomā, jo, neskatoties uz sasniegto progresu, joprojām ir virkne izvēles iespēju, kas varētu kavēt vienlīdzīgu darbības nosacījumus. Ierosinātās banku direktīvas 68. līdz 73. pantā paredzēta iespēja atcelt kapitāla prasības dažādos līmeņos grupu ietvaros. ECB uzskata, ka tad, ja šīs iespējas dažās jurisdikcijās tiek uzskatītas par pārāk nozīmīgām, lai tās nepiemērotu, jābūt vismaz konverģencei un pārskatāmībai attiecībā uz situācijām, kurās tās tiek izmantotas, lai

⁽³⁾ Skat. 2004. gada 11. maija ECOFIN Padomes sanāksmes Briselē paziņojuma preseī 12. lappusi; pieejams Padomes interneta lapā.

nodrošinātu vienlīdzīgus darbības nosacījumus Eiropas Savienībā. Ņemot vērā vajadzību turpināt valstu izvēles iespēju samazināšanu, ECB atbalsta īpašas tiesību normas ieviešanu, kura noteiktu, ka Komisijai jāuzrauga progress šajā jomā un attiecīgā laikā posmā (piem. trīs gados) jāziņo Kopienas iestādēm par valstu izvēles iespējas izmantošanu, novērtējot, cik tā nepieciešama un vai vajadzīgas turpmākas iniciatīvas reglamentēšanas jomā.

12. Ierosināto direktīvu dažu noteikumu vispārīgais formulējums atļauj nacionālo iestāžu atšķirīgas interpretācijas, tādējādi radot risku, ka netiks nodrošināti vienlīdzīgi darbības nosacījumi visā ES. Šīs problēmu ilustrē ierosinātās banku direktīvas 84. panta 2. punkts, kas nosaka, ka kompetentās iestādes var kredītiestādei ļaut izmantot uz iekšējiem reitingiem pamatotu metodi (*Internal Ratings Based Approach*) (tālāk tekstā - "IRB metodi"), ja tās kredītrisku vadības un vērtēšanas sistēmas atbilst virknei nosacījumu (piemēram, tām jābūt "drošām", "integrēti īstenotām" un jānodrošina "pienācīgu novērtējumu"). Šajā pantā ir atsauce uz papildus nosacījumiem ierosinātās banku direktīvas VII pielikuma 4. daļā, kas pieļauj ievērojamas izvēles iespējas, īstenojot ieviešanu valstu līmenī. Lai gan ECB atzīst, ka dažreiz nepieciešams lietot formulējumus, kas ievērojamas izvēles iespējas atstāj nacionālo iestāžu ziņā (piemēram, lai nekavētu riska vadības prakses attīstību kredītiestādēs vai lai veicinātu elastīgu transpozīciju un piemērošanu, ņemot vērā atšķirīgās nacionālo banku sistēmu struktūras vai nacionālo regulējumu), tomēr, tirgum noskaidrojot labāko praksi, būtu jāveicina tas, ka kompetentās iestādes šos noteikumus interpretē vienoti. Šajā nolūkā Komisija var nolemt sniegt ieteikumus, kas pamatoti uz CEBS konsultācijām.

13. ECB iesaka arī izmantot vienotu terminoloģiju, nosakot veidu, kā kompetentās iestādes var iejaukties pirms konkrētu riska svērumu un mērījumu metožu izmantošanas. Nepārprotami jānošķir gadījumi, kuros kompetentajām iestādēm ir jāpaziņo oficiāls administratīvs lēmums par kredītiestādes pieteikumu, un gadījumi, kuros kompetentās iestādes var izskatīt piedāvātās metodes, nepieņemot formālu lēmumu.

To iestāžu loma, kas atbild par uzraudzību uz konsolidācijas pamata

14. ECB uzskata, ka par uzraudzību uz konsolidācijas pamata atbildīgo iestāžu (tālāk tekstā - "uzraugs uz konsolidācijas pamata") lomas stiprināšana, kas paredzēta ierosinātās

banku direktīvas 129. līdz 132. pantā, ir solis uz priekšu, kurš tomēr var izraisīt virkni problēmu, kad ierosinātā direktīva tiks transponēta un piemērota. Koordinators loma, kas noteikta 129. panta 1. punktā, kopā ar 130. panta 2. punktā un 132. pantā noteikto informācijas apmaiņu vienkāršos attiecības uzraudzības iestāžu starpā, kā arī attiecības uzraudzības iestāžu un banku starpā, tādējādi, veicinot lēmumu pieņemšanas procesu, palielināsies uzraudzības efektivitāte un samazināsies uzraudzības kopējās izmaksas. Tas atbilst banku grupu, kas veic pārrobežu darbības nozīmīgā apmērā⁽¹⁾, pieaugošajam pieprasījumam samazināt izmaksas, kas tām rodas ievērojot uzraudzības un regulējošās prasības, kuras nosaka dažādi nacionālie uzraugi un regulatori un kuras reizēm pārklājas, kā arī nav pilnībā saskaņotas.

15. Turklāt ECB sagaida, ka uzrauga uz konsolidācijas pamata darbība koordinators lomā, kopā ar nepārprotamu prasību apmainīties ar informāciju, veicinās banku sektora stabilitāti gan ES, gan dalībvalstu līmenī. No uzrauga uz konsolidācijas pamata viedokļa uzlabotas ziņas no nacionālajiem uzraugiem attiecībā uz grupas ES meitasuzņēmumu vietējām aktivitātēm un riskiem jāapvieno, lai nodrošinātu grupas kā kopuma visaptverošu izvērtēšanu un novērtēšanu, kā tas noteikts ierosinātās banku direktīvas 124. pantā saistībā ar 71. līdz 73. pantu. No nacionālo uzraugu viedokļa uzrauga uz konsolidācijas pamata apkopotā informācija ļaus vieglāk novērtēt iespējamās finanšu problēmas citās grupas struktūrvienībās, kas var ietekmēt vietējos meitasuzņēmumus. Turklāt nacionālajiem uzraugiem pieejamā papildus informācija veicinās centrālās bankas funkciju izpildi finanšu stabilitātes, maksājumu sistēmu un monetārās politikas jomās.

16. Ierosinātās banku direktīvas 129. panta 2. punkts (saistībā ar 37. panta 2. punktu ierosinātajā kapitāla pietiekamības direktīvā) sniedz iespēju veicināt integrāciju finanšu jomā. Tas nosaka tiesisko pamatu risko noteikšanai attiecībā uz visu grupu izmantot IRB metodi, Uzlaboto mērījumu metodes (*Advanced Measurement Approaches*) ("AMA") un leikšējo modeļu metodi (*Internal Models Approach*), ko papildina procedūra, kas racionalizē apstiprināšanas procesu attiecībā uz visu grupu. Tas atļauj saskaņot grupas vadības praksi saistībā ar kapitāla prasību ievērošanu, kas uzlabo grupas struktūru integrāciju un, attiecīgi, banku sektora integrāciju kopumā.

⁽¹⁾ Pārrobežu darbību nozīmīguma rādītājs ir ārvalstu filiāļu un meitasuzņēmumu pieaugošā daļa kopējos banku sektora aktīvos, kas 2003. gadā bija vairāk kā 20 %. Skatīt ECB "Report on EU Banking Structure", November 2004; pieejams ECB interneta lapā.

17. Neatkarīgi no 129. panta 2. punkta sniegtajiem ieguvumiem tā piemērošana var radīt problēmas, kas jānovērtē un jāatrisina, lai pastiprinātu tā darbību. Piemēram, problēmas varētu radīt par nozīmīgām uzskatāmas⁽¹⁾ nesaikāšanās starp grupas vietējo un uzņēmējas valsts uzraugu par ierosinātās banku direktīvas prasību interpretāciju. Lai arī 129. panta 2. punkta trešā daļa lēmumu pieņemot liek uzraugam uz konsolidācijas pamata, ja uzraudzības iestādes nav panākušas vienošanos sešu mēnešu laikā, nesaikāšanās vietējā uzņēmējas valsts uzrauga starpā ir jāatrisina tā, lai nekaitētu to kompetento vietējo uzraudzības iestāžu pilnvarām, kurām grupas pieejas rezultāti jāizmanto vietējā līmenī un jānodrošina vienlīdzīgi darbības nosacījumi⁽²⁾.

18. Iespējamie ieguvumi no 129. panta 2. punkta ir atkarīgi arī no tā, kā kompetento nacionālo uzraugu pilnvaras noteikt uzraudzības pasākumus vietējiem meitasuzņēmumiem saskaņā ar Bāzeles II otro pīlāru (uzraudzības pārbaudes procedūra) ietekmē apstiprināšanas lēmumus attiecībā uz visu grupu. Kredītiestādēm, kas iesniedz pieteikumus saskaņā ar 129. panta 2. punktu nepieciešama juridiska noteiktība. Šajā sakarā jāpievērš uzmanība lēmumu attiecībā uz grupu izskatīšanai tiesā un tiem piemērojamām procedūrām, kā arī pastāvīgajai uzraudzībai saistībā ar IRB metodes un AMA izmantošanu. Ierosinātajā banku direktīvā tādēļ jāietver uzraudzības iestāžu pilnvaras labot trūkumus grupas pieejā, kas radušies pēc apstiprinājuma sniegšanas, kā arī pilnvaras atsaukt apstiprinājumu.

19. Ņemot vērā iepriekš minēto jautājumu nozīmību ierosinātās banku direktīvas 129. panta 2. punkta piemērošanā, ECB atbalsta CEBS darbu saistībā ar 129. panta piemērošanu kopumā un tā ir pārliecināta, ka šī darba rezultātā būs iespējama vienota piemērošana. Tomēr ECB iesaka ierosinātajā banku direktīvā iekļaut noteikumu, kas nosaka 129. panta izvērtēšanu un, vajadzības gadījumā, pārskatīšanu trīs gadus pēc direktīvas transpozīcijas, lai ņemtu vērā to, kā 129. pants tiek piemērots praksē un vai tiek sasniegts tā mērķis.

20. ECB atbalsta arī CEBS darbu attiecībā uz ierosinātās banku direktīvas 131. pantu, kas nosaka, ka uzraugam uz konsolidācijas pamata un citām kompetentām uzraudzības iestādēm jānoslēdz "rakstiska vienošanās par koordināciju un sadarbību". Tādēļ ECB atbalsta CEBS darbu izstrādājot vienošanās par koordināciju un sadarbību paraugu, ko izmantos visas iesaistītās uzraudzības iestādes.

⁽¹⁾ "Nozīmīgs" var attiekties uz meitasuzņēmumu nozīmīgumu gan grupai, gan uzņēmējas jurisdikcijas banku sistēmai.

⁽²⁾ Vienlīdzīgi darbības nosacījumi varētu netikt nodrošināti, ja dažu banku IRB metodes apstiprinātu uzraugs uz konsolidācijas pamata, bet citu banku apstiprināšanu veiktu vietējais uzraugs.

Laika un pārejas noteikumi

21. ECB atzinīgi novērtē noteikumus par jauno kapitāla prasību ieviešanas laiku, kas ietverti ierosinātās banku direktīvas VII sadaļas 1. nodaļā. Šie noteikumi atspoguļo laiku, kas noteikts Bāzelē II, un tiem jānodrošina, ka Eiropas kredītiestādes nav neizdevīgākā stāvoklī, kā to konkurenti trešās valstīs. Turklāt atlikta piemērošana zināmā mērā kaitēs sagatavošanās darbiem, kurus ES kredītiestādes veikušas, lai ievērotu sākotnējos termiņus. Tādēļ ECB aicina Kopienas iestādes paturēt spēkā Komisijas ierosināto grafiku.

22. Turklāt ECB uzskata, ka uzmanība jāpievērš arī reformas tālejošajām sekām un ar to saistītajai neskaidrībai par tās ietekmi uz kapitāla līmeni ES finanšu sistēmā kopumā (pat tad, ja šo neskaidrību, ciktāl tas iespējams, mazinājuši kvantitatīvās ietekmes pētījumi). Tādēļ ECB pilnībā atbalsta pārejas prasību iekļaušanu ierosinātās banku direktīvas 152. pantā, kas ierobežos ietekmi uz kredītiestāžu obligātajām kapitāla prasībām pirmajos trīs gados pēc direktīvas transpozīcijas.

23. Neierobežojot nepieciešamību riska faktoros aplēst, pamatojoties uz datu vēsturi, kas ir pietiekami ilga, lai aptvertu ekonomisko nosacījumu svārstības, pārejas noteikumiem jāatbalsta kredītiestādes to pārejā uz pilnveidoto IRB metodi, uz laiku mīkstinot dažas prasības, kas, uzlabojoties iestāžu spējai vākt datus, tiks pakāpeniski pastiprinātas. Tas attiecas uz pienākumu turēt vismaz piecu gadu datus par vēsturiskajiem novērojumiem attiecībā uz saistību neizpildes iespējamību (ierosinātās banku direktīvas VII pielikuma 4. daļas 66. punkts). Saistībā ar iepriekš minēto ierosinātās direktīvas 154. panta 5. punkts atļaus dalībvalstīm piemērot samazinātu divu gadu datu prasību attiecībā uz kredītiestādēm, kas nolēmušas ieviest IRB metodi pirms 2007. gada 31. decembra. Tomēr iestādēm, kas IRB metodi pieņem pēc 2007. gada 31. decembra, 2008. gada beigās jābūt trīs gadu datiem, 2009. gada beigās – četrus gadu datiem un 2010. gada beigās – piecus gadu datiem. Praksē ir neiespējami, ka 2008. gada beigās tam būs trīs gadu dati, ja vien tās nav savākušas divu gadu datus jau 2007. gada beigās. Tādēļ ECB uzskata, ka ir vēlams mainīt šo noteikumu tā, lai tas atļautu IRB metodes izmantošanu atzīt arī jau pārejas perioda laikā. Šajā sakarā ECB kā pragmatisku risinājumu atzinīgi novērtē grozījumus 154. panta 5. un 6. punktā, kas izklāstīti Padomes vispārīgajā viedoklī.

Jaunās sistēmas strukturālās un iespējamās procikliskās ietekmes uzraudzība

24. Bažu par ierosināto direktīvu vispārējo strukturālo ietekmi pamatā ir, cita starpā, to mērķis apvienot kapitāla neitralitāti un arvien pilnīgākās aprēķinu metodes. ECB pilnībā atbalsta ierosinātajās direktīvās izklāstīto vispārīgo kapitāla prasību iedalījumu un norāda, ka dalībvalstis aptverošais kvantitatīvās ietekmes pētījums (QIS3) ⁽¹⁾ pozitīvi novērtēja ietekmi uz mazākām ES kredītiestādēm, ES ieguldījumu sabiedrībām un aizdevumiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (kurus, kā rāda pētījums, ierosinātās direktīvas nenostādīs neizdevīgākā situācijā), kā arī ietekmi uz vienlīdzīgu darbības nosacījumu saglabāšanu ES attiecībā pret konkurentiem no trešām valstīm. ECB tāpat atzīmē kopumā pozitīvo vērtējumu Eiropas Komisijas uzraudzībā sagatavotajā ziņojumā par pārskatīto kapitāla prasību finansālajām un makroekonomiskajām sekām ⁽²⁾. Tomēr iepriekšējs ierosināto direktīvu kvantitatīvās ietekmes novērtējums nevar aptvert to ietekmes dinamiku, ņemot vērā to, ka finanšu iestāžu rīcība var mainīties sakarā ar pārskatīto kapitāla prasību noteiktajiem atšķirīgajiem risku svērumiem, salīdzinot ar pašreizējām kapitāla prasībām. Tādēļ ECB atbalsta regulāru paveiktā uzraudzību, kas aptvertu arī strukturālo ietekmi un risku sadalījumu.

25. Papildus ierosināto direktīvu vispārējās ietekmes uzraudzībai, turpmāka uzraudzība var būt nepieciešama arī dažiem specifiskiem elementiem. Piemēram, ECB norāda, ka priekšrocības, kas nekustamā īpašuma komercaizdevumiem pieejamas saskaņā ar Standarta metodi un IRB pamata metodi ⁽³⁾, nodrošina lielāku elastīgumu kā Bāzele II. ECB uzsver, ka nekustamā īpašuma komercaizdevumu pieejamības un īpašuma cenu saistība, papildus banku veiktajai nodrošinājuma analīzei, būtu cieši jāuzrauga no stabilitātes makroanalīzes viedokļa. ECB nolūks ir sniegt savu ieguldījumu šajā uzraudzības procesā.

26. Saistībā ar ierosināto direktīvu iespējamo prociklisko ietekmi (t.i., iespēju, ka kapitāla prasības varētu paaugstināties recesijas laikā un samazināties ekonomikas augšupejas laikā, tādējādi pastiprinot cikliskās svārstības) ECB atzīst šī jautājuma izskatīšanas nozīmību un ievērojamo progresu, kas sasniegts mazinot šīs bažas, ierosinātās direktīvas pielāgojot tā, lai mazinātu to prociklisko ietekmi. Tā kā makroekonomiskie nosacījumi, jo īpaši euro zonā, pakāpe-

niski kļūst arvien ciešāk savstarpēji saistīti, visu ES uzraudzības iestāžu interesēs ir apsvērt piemērotus paņēmienus, kā samazināt paaugstināta procikliskuma risku. Vienota pieeja attiecībā uz procikliskumu atbalstītu arī vienlīdzīgu darbības apstākļu nodrošināšanu un pārskatāmību kopējā tirgū. Tomēr ECB uzskata, ka vajadzīga Komisijas un kompetento nacionālo iestāžu veikta uzraudzība.

27. Tādēļ ECB atbalsta priekšlikumu, ka Komisija periodiski uzraudzīs, vai ierosinātajai banku direktīvai ir nozīmīga ietekme uz ekonomisko ciklu, kā tas izklāstīts minētās direktīvas 156. pantā. Turklāt ECB norāda, ka Komisijas prerogatīva ir pieņemt ierosinājumus par grozījumiem pārstrādātajā Konsolidētajā banku direktīvā un ka tas attiecas arī uz iespējamu neatbilstību labošanu likumdošanas ceļā, kas minēta 156. pantā. Tomēr no stabilitātes makroanalīzes viedokļa ir būtiski, ka iespējamā neatbilstību labošana likumdošanas ceļā ir simetriska un ka kapitāla standarti tiek mainīti tikai tad, ja pielāgojumi ir ilgtspējīgi visa cikla laikā. ECB iesaka šo nepieciešamību izskaidrot ierosinātās banku direktīvas 59. apsvērumā.

Īpašas piezīmes

Centrālo banku definīcija

28. ECB saskata nepieciešamību precizēt tās statusu saistībā ar centrālo banku izņēmumu no ierosinātās banku direktīvas prasībām. Pirmais ievilkums 2. pantā atbrīvo "dalībvalstu centrālās bankas" no ierosinātās banku direktīvas piemērošanas jomas, bet 4. panta 23. punkts definē terminu "centrālās bankas" (pretstatā "dalībvalstu centrālajām bankām"), ietverot tajā ECB, ja nav norādīts citādi. ECB ierosina grozīt 2. pantu, tieši norādot, ka izņēmums attiecas arī uz ECB.

Solo konsolidācija

29. Ierosinātās banku direktīvas 70. pants paredz iespēju kompetentajām iestādēm, izskatot katru atsevišķu gadījumu un saskaņā ar dažiem nosacījumiem, atļaut tādām kredītiestādēm attiecīgajā dalībvalstī, kas ir mātesuzņēmumi, iekļaut ES atrodos meitasuzņēmumus aprēķinos, kas prasīti ierosinātās banku direktīvas 68. panta 1. punktā. Šo procedūru sauc par "solo konsolidāciju".

⁽¹⁾ European Commission "Review of the Capital Requirements for Credit Institutions and Investment Firms, Third Quantitative Impact Study: EU Results", 1 July 2003; pieejams Komisijas interneta lapā.

⁽²⁾ PricewaterhouseCoopers, MARKT/2003/02/F, "Study on the financial and macroeconomic consequences of the draft proposed new capital requirements for banks and investment firms in the EU", 8 April 2004; pieejams Komisijas interneta lapā.

⁽³⁾ Standarta metode aprakstīta ierosinātās banku direktīvas 78. līdz 83. pantā. IRB pamata metode ir IRB metode, kas aprakstīta ierosinātās banku direktīvas 84. līdz 89. pantā, izņemot to, ka kredītiestāde nelieto pašas zaudējumu, pieņemot saistību neizpildi, (losses given default (LGD)) aprēķinus un/vai citus konversijas koeficientus saskaņā ar 84. panta 4. punktu.

30. ECB iesaka pārskatīt nosacījumus, saskaņā ar kuriem var piemērot solo konsolidāciju⁽¹⁾. Viens no šiem nosacījumiem ir ierosinātās banku direktīvas 69. panta 1. punkta a) apakšpunktā, kurš prasa, lai netiktu likti šķēršļi pašu kapitāla nodošanai no mātesuzņēmuma meitasuzņēmumam. No ECB viedokļa tas ir nepiemērots nosacījums mātesuzņēmumam solo konsolidācijas prasību kontekstā. Šajā sakarā ECB ļoti atzinīgi novērtē to, ka grozījumi ierosinātās banku direktīvas 70. pantā, kas izklāstīti Padomes vispārīgajā viedoklī, noteiks prasības attiecībā uz pašu kapitāla pieejamību mātesuzņēmumam no meitasuzņēmuma un atceļ prasību, lai netiktu likti šķēršļi pašu kapitāla nodošanai no mātesuzņēmuma meitasuzņēmumam. ECB norāda, ka solo konsolidācija tiks attiecināta arī uz meitasuzņēmumiem, kas atrodas dalībvalstīs, kas nav mātesuzņēmuma dalībvalsts. Praksē tas nozīmē to, ka meitasuzņēmuma finansiālais stāvoklis kapitāla pietiekamības nolūkiem tiks uzskatīta par daļu no mātesuzņēmuma finansiālā stāvokļa. Mātesuzņēmuma uzraugam tādēļ jābūt pilnībā pieejamai informācijai par meitasuzņēmuma aktīvu, pasīvu un kapitāla kvalitāti. ECB iesaka pievienot papildus kritēriju, lai nodrošinātu, ka mātesuzņēmuma uzraudzības iestāde var efektīvi pārbaudīt šādu informāciju saistībā ar citā dalībvalstī esoša meitasuzņēmuma finansiālo stāvokli. ECB principā atbalsta pārskatāmību direktīvas 70. panta pielietošanā un atzinīgi novērtē noteikumus, kas šajā nolūkā izklāstīti Padomes vispārīgajā viedoklī.

31. ECB norāda, ka ierosinātās banku direktīvas 70. pants neapšaubā individuālu kapitāla prasību piemērošanu ES meitasuzņēmumiem, kas iekļautas kredītiestādes, kura ir mātesuzņēmums, individuālajās kapitāla prasībās. Būtu lietderīgi precizēt to, ka 70. pants neierobežo 68. panta noteiktās prasības attiecīgajiem meitasuzņēmumiem.

Kapitāla prasības starpbanku aizdevumiem grupas iekšienē

32. Ierosinātās banku direktīvas 80. panta 7. punkts ļauj kompetentajām iestādēm saskaņā ar dažiem nosacījumiem

⁽¹⁾ Solo konsolidācija ir ierosinātās banku direktīvas elements, kas nav ietverts Bāzelē II. Bāzeles II 23. punkts liek uzraugiem pārbaudīt, vai "atsevišķās bankas ir pienācīgi kapitalizētas uz individuāla pamata".

atbrīvojot kredītiestādes aizdevumus tās mātesuzņēmumam, meitasuzņēmumam vai citiem tā paša mātesuzņēmuma meitasuzņēmumiem no kredītriska kapitāla prasībām⁽²⁾. ECB uzsver, ka uz visiem kredītriskiem jāattiecas pienācīgām kapitāla prasībām. Nosacījumi, saskaņā ar kuriem piemēro 80. panta 7. punkta izņēmumu, neizslēdz kredītriski attiecīgajos aizdevuma darījumos, ņemot vērā to, ka, piemēram, viena kredītiestāde var neizpildīt savas saistības pret citu kredītiestādi, kuru kontrolē viens un tas pats mātesuzņēmums. Turklāt ECB norāda, ka 80. panta 7. punktu piemēros, pirmkārt, starpbanku aizdevumiem, kuros kapitāla prasības ir būtiskas sistēmas risku ierobežošanai. ECB turklāt norāda, ka šāds izņēmums nav piejams saskaņā ar Bāzeli II⁽³⁾ un ka tas dažās banku sistēmās varētu ietekmēt vienlīdzīgus darbības nosacījumus nacionālajā līmenī. Attiecīgi ECB iesaka, ka uz šo aizdevumu veidu joprojām attiecas kapitāla prasības.

Ārējās aizdevumu novērtēšanas institūcijas

33. Attiecībā uz Ārējām aizdevumu novērtēšanas institūcijām (*External Credit Assessment Institutions*) (ECAI) ECB vēlētos izvērtēt trīs jautājumus.

34. Pirmkārt, ECB redz iespēju papildus precizēt "neatkarības" prasību ierosinātās banku direktīvas VI pielikuma 2. daļas 1.2. nodaļā. Novērtēšanas procesā kompetentajām iestādēm jāņem vērā tādu faktorus, kā ECAI īpašumtiesības un organizatoriskā uzbūve, tās finanšu resursi, darbinieki un specializācija, kā arī tās korporatīvā vadība. ECB uzskata, ka kompetentajām iestādēm jāpārbauda arī, vai ECAI ir efektīvas iekšējās procedūras iespējamo interešu konfliktu identificēšanai, novēršanai un vadībai, tādējādi nodrošinot to, ka konfidenciāla informācija netiek nejauši izplatīta, atklāta vai ļaunprātīgi izmantota. Šie jautājumi tiek uzskatīti par nozīmīgiem un atzīti Starptautiskās vērtspapīru komisiju organizācijas (IOSCO) 2003. gada 25. septembra Paziņojumā par kredītreitingu aģentūru darbības principiem⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Šis izņēmums attiecas tikai uz Standarta metodi; tomēr to var piemērot kredītiestādēm pielietojot arī īpašu pastāvīgās daļējas izmantošanas veidu (ierosinātās banku direktīvas 89. panta 1. punkta e) apakšpunkts).

⁽³⁾ Bāzeli II starptautiski aktīvajām bankām piemēro uz konsolidācijas pamata katrā banku grupas līmenī. Tas nozīmē to, ka meitasuzņēmumam, kas ir starptautiski aktīva banka, būs jātur kapitāls, kas sedz kredītus citām grupas struktūrvienībām, kas nav tā meitasuzņēmumi. Bāzele II nepieļauj šo kapitāla prasību atcelšanu.

⁽⁴⁾ Pieejams IOSCO interneta lapā.

35. Otrkārt, ECB vēlētos uzsvērt nepieciešamību pēc drošas un taisnīgas pieejas attiecībā uz uzraugu veikto ECAI uzticamības un tirgus uzticības novērtējumu. Īpaši svarīgi ir tas, ka kompetentās iestādes, novērtējot potenciālās ECAI, nerada barjeras jaunu dalībnieku iekļūšanai tirgū, nosakot nepamatotu daudzumu to izpildāmo kritēriju, kuri izklāstīti ierosinātās banku direktīvas VI pielikuma 2. daļas 2.1. nodaļā (tirgus daļa, ienākumi un finanšu resursi, ietekme uz cenu līmeni). Kompetentās iestādes tiek aicinātas savu novērtējumu fokusēt uz vērtēšanas metodikas pamatīgumu un drošību. Tādēļ papildus jāprecizē attiecīgie noteikumi, lai atļautu pietiekami diferencētu vērtēšanas procedūru. Šajā kontekstā ECB atbalsta minētās nodaļas pārstrādāšanu, saskaņojot to ar Bāzeles II, lai nodrošinātu, ka uzticamības pamatā ir gan tirgus uzticība, gan droša metodika.

36. Treškārt, ECB uzsver vajadzību pēc pienācīgas uzraudzības konverģences un sadarbības saistībā ar ECAI atzīšanu. Dalībvalstu prakses ievērojama saskaņotība būs neaizvieto-jama, lai nodrošinātu ārējo reitinga novērtējumu salīdzināmību un vienlīdzīgus darbības nosacījumus kredītiestādēm, izmantojot šos novērtējumus kredītriska noteikšanā saskaņā ar Standarta metodi, un tā palīdzēs samazināt regulatora izvēles risku. Turklāt uzraudzības sadarbība būs būtiska, samazinot noteikumu ievērošanas izmaksas tām ECAI, kuras vēlas tikt atzītas vairāk nekā vienā dalībvalstī. Pašlaik ierosinātās banku direktīvas 81. panta 3. punkts, 82. panta 2. punkts un 97. panta 3. punkts ietver tikai savstarpējas atzīšanas izvēles iespēju. Saskaņā ar konse-kvento Eiropas Kopienu tiesas praksi attiecībā uz brīvību sniegt pakalpojumus, ECB uzskata, ka savstarpējai atzīšanai jābūt galvenajam principam attiecībā uz ECAI Eiropas Savienībā. Tas neliedz uzraugam lemt par papildus atbil-stības prasību noteikšanu, lai ņemtu vērā vietējā tirgus specifiku, ciktāl šādas prasības nedublē līdzvērtīgus nosacī-jumus, kas jau izpildīti izcelsmes dalībvalstī. ECB atzinīgi novērtē CESR konsultāciju dokumentu par iespējamām regulatīvām pieejām attiecībā uz kredītreitinga aģentūrām⁽¹⁾. ECB tāpat atbalsta darbu, ko pašlaik veic CEBS, lai saskaņotu kritērijus ECAI atzīšanai. ECB uzskata, ka Atbilstības noteikšanas procedūra (*Mapping Process*) (kas izklāstīta Bāzeles II 2. pielikumā), saskaņā ar kuru vietējās iestādes, cita starpā, nosaka kredītrisku novērtējumu atbil-stību to rīcībā esošiem risku svērumiem, ir ļoti nozīmīga, un CEBS ir jāveicina konverģence šajā jomā.

Pastāvīgs daļējais izmantojums attiecībā uz dažiem riska darījumiem

37. ECB norāda, ka atšķirībā no Bāzeles II ierosinātā banku direktīva ļauj pastāvīgi daļēji izmantot IRB metodi attiecībā

uz liela apjoma riska darījumiem un nozīmīgām uzņēmēj-darbības struktūrvienībām, ņemot vērā apstākļus, kas uzskaitīti ierosinātās banku direktīvas 89. panta 1. punkta a), b) un d) līdz g) apakšpunktā. ECB norāda, ka pastāvīgā daļējā izmantojuma ierobežošanas pamatā ir vēlme novērst to, ka bankas uz augsta riska darījumiem pastāvīgi attiecina Standarta metodi, bet uz zemāka riska darījumu portfeliem attiecina savus riska rādītāju aprēķinus, tādējādi izvēloties izdevīgāko metodi katrā atsevišķā gadījumā.

38. ECB atbalsta pastāvīgā daļējā izmantojuma atļaušanu mazajām kredītiestādēm to darījumos ar centrālo valdību, kredītiestādēm un ieguldījumu sabiedrībām, jo šādos gadī-jumos pašu aprēķinu piemērošana būtu pārmērīgi apgrūtinoša un liegtu mazajām kredītiestādēm pieņemt IRB metodi. Mazo kredītiestāžu situācija ir korekti novērtēta jaunajā 35A. Apsvērumā, kas ierosināts Padomes vispārī-gajā viedoklī. ECB iesaka Komisijai trīs gadus pēc direktīvas transpozīcijas izvērtēt to, vai ierosinātās banku direktīvas 89. panta piemērošana ir efektīvi sasniegusi savu mērķi.

Saskaņota attieksme pret saistībām IRB un Standarta metodēs

39. Starp Standarta un Pamata IRB metodēm ir nekonsekvence attiecībā uz saistību kapitāla režīmu. ECB saprot, ka atšķi-rības nav noteiktas ar nodomu. Tomēr, ja tās netiks novēr-stas, tās saskaņā ar Pamata IRB metodi var radīt maksu par kapitālu par dažām garantijām, kas samazina riskus un aizsargā finanšu sistēmas stabilitāti, nodrošinot norēķinu pabeigšanu dažās maksājumu sistēmās. Tādēļ ECB iesaka ierosinātās banku direktīvas VII pielikuma 3. daļas 1.11. punkta a) apakšpunkta formulējumu pārstrādāt, lai tas atbilstu līdzvērtīgai normai, kuru piemēro Standarta metodē, t.i., noteikt, ka 0 % konversijas koeficientu piemēro kredītlīnijām, par kurām nav uzņemtas saistības, kuras iestāde var, iepriekš nebrīdinot, bez nosacījumiem atcelt, vai kuras paredz automātisku atcelšanu sakarā ar aizņēmēja kredītspējas samazināšanos.

⁽¹⁾ "CESR's technical advice to the European Commission on possible measures concerning credit rating agencies – Consultation Paper", 30 November 2004; pieejams CESR interneta lapā.

Uzraudzības izvērtēšanas process

Sadarbība ārkārtas situācijās

40. ECB uzsver to, ka otrais pīlārs uzskatāms par tikpat nozīmīgu, cik pārējie Bāzeles II pīlāri, proti, obligātās kapitāla prasības un tirgus disciplīna. ECB uzskata, ka ierosinātās banku direktīvas 123. un 124. panta, kas atspoguļo otro pīlāru, ļoti vispārīgais formulējums var nepareizi norādīt uz to, ka visi trīs pīlāri nav vienlīdz nozīmīgi.
41. Tā kā ierosinātajā banku direktīvā nav "iekšējā kapitāla" jēdziena (kurš izmantots direktīvas 123. pantā) definīcijas, ECB uzskata, ka uzraugu un kredītiestāžu izpratnei par to, kas ir iekšējais kapitāls, būs jātuvinās attīstoties nozares praksei. ECB uzskata par vēlamu izstrādāt norādes, kas aptvertu to, kas kredītiestādēm jā dara, lai izpildītu 123. panta prasības. ECB apzinās to, ka šādas norādes var izstrādāt tikai ar laiku, saskaņā ar attīstošos nozares praksi un nacionālo uzraugu pieredzi, un neuzstāj uz precizētu iekšējā kapitāla definīciju šajā posmā.
42. Attiecībā uz kapitāla rezervēm, jāpievērš uzmanība Bāzeles Banku uzraudzības komitejas 2002. gada jūlija paziņojumam, kas atzīst kapitāla rezervju nozīmi saistībā ar procikliskumu⁽¹⁾. Ierosinātā banku direktīva pašlaik nepiemin šo jautājumu, un ECB iesaka uz to atsaukties ierosinātās banku direktīvas apsvērumā, norādot, ka uzraugiem jā sagaida no bankām, ka tām ir kapitāla rezerves, lai varētu ievērot obligātās kapitāla līmeņus pat stresa apstākļos.
43. Visbeidzot, ECB norāda, ka virkne dalībvalstu minimālo kapitāla koeficientu nosaka pašlaik īpašos apstākļos nosaka virs 8 % robežas, kas noteikta ierosinātās banku direktīvas 75. pantā. Augstāku kapitāla prasību automātiska piemērošana noteiktām institūciju kategorijām nav vēlama, jo atšķirīgi minimālā kapitāla koeficienti apdraud vienlīdzīgus darbības nosacījumus ES un stimulē grupu restrukturizāciju ar mērķi izvēlēties izdevīgāko regulācijas režīmu.
44. ECB atzinīgi novērtē ierosinātās banku direktīvas 130. panta 1. punktu, kas ir īpaši nozīmīgs, jo tas nosaka uzrauga uz konsolidācijas pamata pienākumu paziņot ierosinātās direktīvas 49. panta a) apakšpunktā un 50. pantā minētajām iestādēm par ārkārtas situācijām, kas varētu apdraudēt finanšu sistēmas stabilitāti.
45. ECB saprot, ka 130. panta 1. punkts attiecas gan uz finanšu sistēmas nacionālo, gan ES dimensiju. Tādēļ ECB saprot, ka informācija jānodod 49. panta a) apakšpunktā minētajām iestādēm nacionālajā vai pārrobežu līmenī. Tas ir svarīgi, jo ES finanšu tirgu un tirgus infrastruktūru integrācijas progress, palielinot šo tirgu likviditāti un efektivitāti, var palielināt arī tādu sistēmisku traucējumu iespējamību, kas skar vairāk nekā vienu dalībvalsti, un iespējams palielināt ES banku sektora pārrobežu kaitējuma risku. Šajā kontekstā ECB atzinīgi novērtē to, ka 130. panta 1. punkts ņem vērā Ekonomikas un finanšu komitejas ziņojuma par finanšu krīžu vadību⁽²⁾ ieteikumu, nosakot pienākumu krīzes situācijā laicīgi informēt attiecīgās iestādes. Lai precizētu 130. panta 1. punkta piemērošanas jomu, ECB iesaka noteikt, ka pienākums brīdināt 49. panta a) apakšpunktā minētās iestādes attiecas uz iestādēm Eiropas Savienībā.
46. ECB tāpat saprot, ka 130. panta 1. punkta atsaucē uz 50. pantā minētajām iestādēm⁽³⁾ mērķis ir nodrošināt to, ka dalībvalstu valdību locekļi, kas atbild par finanšu pakalpojumiem, par ārkārtas situācijām tiek brīdināti cik vien ātri iespējams. ECB iesaka iepriekš minēto formulēt skaidrāk, aizstājot atsauci uz 50. pantā minētajām iestādēm ar tiešu norādi uz "kompetentajiem valdības locekļiem", tādējādi nodrošinot to, ka netiek kavēta konfidenciālas informācijas nodošana, kas nepieciešama ārkārtas situācijas risināšanai saskaņā ar nosacījumiem, kas noteikti nacionālajos un Kopienas tiesību aktos (t.i., tad, kad to funkcijas ietekmē ārkārtas situācija).

⁽¹⁾ "Lai palīdzētu izvērtēt iespējamās bažas par IRB metožu cikliskumu, Komiteja vienojās, ka banku veiktai saprātīgi konservatīvai kredītrisku draudu pārbaudei jātiek prasītai saskaņā ar IRB metodēm, kā pašņēmiem, kas nodrošina to, ka bankām ir pietiekamas kapitāla rezerves saskaņā ar Jaunās vienošanās Otro pīlāru", BCBS press release, 10 July 2002; pieejams BIS interneta lapā.

⁽²⁾ *Economic and Financial Committee, "Report on financial crisis management" of 17 April 2001, Economic Paper No 156, July 2001; pieejams Komisijas interneta lapā.*

⁽³⁾ Ierosinātās banku direktīvas 50. pants, kas pārstrādā daļu no Konsolidētās banku direktīvas 30. panta 9. punkta, ļauj dalībvalstīm atļaut atklāt konfidenciālu uzraudzības informāciju "centrālās valdības administrācijas daļām, kas atbild par tiesību aktiem, kuri attiecas uz kredītiestāžu, finanšu iestāžu, ieguldījumu pakalpojumu un apdrošināšanas sabiedrību uzraudzību, kā arī inspektoriem, kas rīkojas šo administrācijas daļu vārdā".

47. ECB tāpat atbalsta ierosinātās banku direktīvas 130. panta 1. punkta formulējumu, jo tas atļauj iesaistītajām iestādēm nacionālajā un ES līmenī noteikt pietiekami elastīgu kārtību, kas ir nepieciešama krīžu vadības kontekstā. Šajā sakarā ECB vēlētos vērst uzmanību uz esošajiem centrālo banku un uzraugu nolīgumiem, kas nosaka komunikācijas uz sadarbības principus un procedūras finanšu krīzes vadības situācijās. Jo īpaši Eiropas Savienības banku uzraugu un centrālo banku saprašanās memorands par augsta līmeņa sadarbības principiem krīžu vadības situācijās (tālāk tekstā - "SM") izklāsta principus un procedūras, kas attiecas uz to iestāžu noteikšanu, kuras atbild par krīžu vadību, uz nepieciešamo informācijas plūsmu starp iesaistītajām iestādēm, kā arī uz praktiskajiem nosacījumiem informācijas apmaiņai pārrobežu līmenī. SM tāpat paredz, ka jāizveido infrastruktūra uzlabotas iestāžu pārrobežu sadarbības atbalstam (1).

48. Turklāt ECB norāda, ka uzsāktas darbības, kas turpinās attīstīt krīžu vadības procedūras saskaņā ar ierosinātās banku direktīvas 130. pantu. Jo īpaši Eiropas Centrālo banku sistēmas Banku uzraudzības komiteja un CEBS ir izveidojušas Krīžu vadības apvienoto darba grupu, kas palīdzēs turpmāk attīstīt krīžu risināšanas praktisko kārtību. Šajā kontekstā ECB aicina veikt turpmāku darbu efektīvu sadarbības procedūru izveidē. ECB uzskata, ka uzraudzības un centrālās bankas funkciju saskaņota mijiedarbība veicinās krīžu sistēmiskās ietekmes ātru novērtēšanu un sniegs ieguldījumu efektīvā krīžu vadībā nacionālajā un ES līmenī.

Saskaņotība ar Bāzeli II operacionālā riska kontekstā

49. ECB norāda, ka ierosinātās banku direktīvas noteikumi par operacionālo risku atšķiras no Bāzeles II tādā mērā, ka tas varētu kaitēt vienlīdzīgiem darbības nosacījumiem. Tādēļ ECB iesaka pārskatīt šādus ierosinātās direktīvas elementus.

50. Pirmkārt, attiecīgie rādītāji ierosinātās banku direktīvas X pielikuma 1. un 2. daļā, kas tiek aprēķināti pamatojoties uz "pēdējiem sešiem divpadsmit mēnešu perioda novērojumiem, kas veikti finanšu gada vidū un beigās", kā arī aplēšu pieņemšana, ja nav pieejami revīzijas rezultāti, neatbilst Bāzelei II, kas nosaka, ka jāizmanto gada novērojumi. ECB atzinīgi novērtē to, ka direktīvas X pielikuma 1. daļas 3. punkta un 2. daļas 5. punkta grozījumi, kas izklāstīti Padomes vispārīgajā viedoklī, saskaņos direktīvu ar Bāzeli II šajā aspektā.

51. Otrkārt, ierosinātā kapitāla prasību aprēķināšana saskaņā ar Standarta metodi ES kredītiestādes nostāda neizdevīgākā situācijā, salīdzinot ar trešo valstu kredītiestādēm, saskaņā

ar Bāzeli II. Turklāt šī pieeja var kavēt mērķi veicināt banku pāreju no Pamata rādītāju metodes uz Standarta metodi. Bāzele II ļauj dažu uzņēmējdarbības virzienu negatīvos bruto ienākumus daļēji izmantot, lai kompensētu citu uzņēmējdarbības virzienu pozitīvos bruto ienākumus gada robežās, un tādējādi saskan ar Pamata rādītāju metodi, saskaņā ar kuru kompensācija uzņēmējdarbības virzienu starpā katru gadu ir pašsaprotama. ECB norāda, ka ierosinātajā banku direktīvā izmantotā metode faktiski ir drošāka. Tomēr ECB dotu priekšroku ierosinātās direktīvas saskaņošanai ar Bāzeli II.

52. Treškārt, ierosinātās banku direktīvas X pielikuma 4. daļas prasības atšķiras no Bāzeles II, jo tās principā atļauj neierobežoti izmantot pastāvīgu daļējo AMA. ECB norāda, ka AMA pastāvīgas daļējās izmantošanas apjoma un laika ierobežojumi Bāzele II tika uzskatīti par ļoti svarīgiem, lai novērstu iespēju izvēlēties izdevīgāko regulatoru un iespēju negatīvi ietekmēt vienlīdzīgus darbības nosacījumus. ECB tāpat kā Bāzeles Banku uzraudzības komiteju uztrauc šis jautājums, un tā iesaka noteikt AMA pastāvīgas daļējās izmantošanas ierobežojumus ne tikai katrā atsevišķā gadījumā, bet kā vispārēju noteikumu.

53. Visbeidzot, ierosinātās banku direktīvas 155. pantā ietvertie pārejas noteikumi atļauj līdz 2012. gada 31. decembrim "tirdzniecības un pārdošanas" uzņēmējdarbības virzienam piemērot 15 % attiecīgo rādītāju, gadījumā, ja šis uzņēmējdarbības virziens sastāda vismaz 50 % no kopējā attiecīgā rādītāja. Tā ir nevēlama atkāpe no Bāzeles II, kura nenosaka šādu pārejas noteikumu.

Juridiskais risks kā daļa no operacionālā riska

54. ECB norāda, ka ierosinātās banku direktīvas 4. panta 22. punkts kā daļu no "operacionālā riska" ievieš "juridiskā riska" jēdzienu. ECB atzīst, ka juridiskais risks ir nozīmīga riska kategorija, kura jāņem vērā kapitāla aprēķināšanā, bet tā norāda arī to, ka juridiskā riska jēdziens ierosinātajā direktīvā nav definēts, un tādēļ varētu izraisīt neskaidrības, kā arī atšķirīgu transpozīciju un piemērošanu. Šajā sakarā ECB uzskata par lietderīgu ES tiesību sistēmā ieviest precīzāko Bāzeles II formulējumu, kas, cita starpā, nosaka, ka operacionālais risks ietver "juridisko risku, bet neiekļauj stratēģisko vai reputācijas risku" (Bāzeles II 644. punkts). Minētā Bāzeles II punkta zemsvītras piezīme nosaka, ka "juridiskais risks ietver vismaz riskus, ko uzraudzības rezultātā rada sodanaudas, soda maksājumi, zaudējumu atlīdzināšana, kā arī privāti izlīgumi"; šo varētu atspoguļot ierosinātās banku direktīvas apsvērumos.

(1) Skatīt ECB 2003. gada 10. marta paziņojumu preseī; pieejams ECB interneta lapā.

55. Juridiskā riska vispārīga definīcija veicinātu pienācīgu riska novērtējumu un riska vadību, kā arī nodrošinātu vienotu pieeju ES kredītiestāžu starpā. Tāpat būtu lietderīgi izvērtēt to, cik lielā mērā jāņem vērā to, ka juridiskie riski ir neparedzami un parasti neatbilst vienam modelim. Turklāt juridiskā riska vadībai jābūt saskaņotai ar operacionālā riska vadību kopumā. Tādēļ ECB uzskata, ka CEBS jāturpina darbs, precizējot juridiskā riska definīciju.
56. ECB norāda, ka ierosinātās banku direktīvas VII līdz IX pielikumā uzskaitītās kredītrisku samazināšanas paņēmieni juridiskās noteiktības prasības var uzskatīt par tādām, ka mazina ar šo paņēmieni izmantošanu saistītos juridiskos riskus. Tā pamatā ir apstāklis, ka šīs prasības nevis tieši attiecas uz aktīvu riska svērumu aprēķināšanu, bet gan ir saistītas ar to, vai kredītrisku samazināšanas paņēmieniem ir pietiekams juridiskais pamats. Tomēr ierosinātās banku direktīvas X pielikuma 3. daļas 1.2. nodaļas 14. punkta kontekstā ECB saprot, ka uz zaudējumiem, kas radušies kredītrisku samazināšanas paņēmieni juridisko trūkumu dēļ, neattieksies operacionālā riska maksājumi, ja obligāto kapitāla prasību aprēķināšanas vajadzībām tos uzskatīs par kredītrisku.

Kapitāla prasības dažām ieguldījumu sabiedrībām

57. Ierosinātās kapitāla pietiekamības direktīvas 20. pants paredz kompetentajām iestādēm izvēles tiesības dažas ieguldījumu sabiedrības atbrīvot no kapitāla prasībām saistībā ar operacionālo risku. Tomēr ierosinātās direktīvas 22. apsvēruma uzsvēr, ka "Operacionālais risks ir

institūcijām nozīmīgs risks, kuram nepieciešams pašu kapitāla segums". Komisija iepriekš minētās izvēles tiesības iekļāva direktīvā, pamatojoties uz 2004. gada jūlijā publicētu pētījumu⁽¹⁾, un šo izvēles tiesību mērķis bija atvieglot operacionālā riska maksājumu ietekmi uz ieguldījumu sabiedrībām noteiktām kopējām prasībām. ECB norāda, ka šī pētījuma autori bija visai konservatīvi attiecībā uz to, vai par neproporcionālu uzskatāms ieguldījumu sabiedrību kapitāla prasību pieaugums, kas radies ieviešot kapitāla prasības saistībā ar operacionālo risku. Turklāt pētījumā norādīts, ka izmantotie dati, iespējams, nav pilnīgi. ECB tāpat brīdina, ka tas, ka saskaņā ar ierosināto kapitāla pietiekamības direktīvu atļautie izņēmumi ir izvēles rakstura un saistīti ar konkrētu uzņēmumu, var trīs aspektos ietekmēt vienlīdzīgu darbības nosacījumus: dažāda veida ieguldījumu sabiedrību starpā; tā paša veida ieguldījumu sabiedrību starpā, ja tās konkurē pārrobežu līmenī; kā arī ieguldījumu sabiedrību un kredītiestāžu starpā. ECB attiecīgi iesaka Komisijai noteiktā laikā pārskatīt šo izņēmumu sekas un to, kā tos piemēro kompetentās iestādes, kā arī ECB iesaka attiecīgu noteikumu iekļaut ierosinātajā kapitāla pietiekamības direktīvā.

Frankfurtē pie Mainas, 2005. gada 17. februārī.

ECB priekšsēdētājs

Jean-Claude TRICHET

⁽¹⁾ European Commission, "Review of the Capital Requirements for EU Investment Firms – 2004 Quantitative Impact Study – Main Conclusion", nav datuma; pieejams Komisijas interneta lapā.